

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap, Hamar

Åsa Charlotta Nygård

Bacheloroppgave type B

Foreldresamarbeid når barn opplever
samlivsbrudd

Parental cooperation when children
experience family breakups

Barnehagelærerutdannelsen, BLU

2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Foreldresamarbeid når barn opplever samlivsbrudd.

Forfatter: Åsa Charlotta Nygård

År 2016

Sider 28

Emneord: Foreldresamarbeid, samlivsbrudd, barns reaksjonsmønster.

Sammendrag: I dag er det mange barnehagebarn som opplever samlivsbrudd i hjemmet og det er stor sannsynlighet for at barnehageansatt møter barn som gjennomgår et samlivsbrudd. Min bacheloroppgave dreier seg om foreldresamarbeid i forbindelse med samlivsbrudd og derfor er min problemstilling: Hvilke erfaringer har personalet med foreldresamarbeid når barn opplever samlivsbrudd?

Jeg har brukt kvalitativ tilnærming som metode. Jeg har intervjuet tre personal i barnehagen som har erfaring om foreldresamarbeid og som har opplevd ulike reaksjonsmønster hos barn som opplever samlivsbrudd. I utgangspunkt fra undersøkelsen så har jeg drøftet deres erfaringer opp mot faglitteraturen.

Jeg kom frem til at det er store variasjoner hvordan foreldrene informere barnehagen om samlivsbruddet og at det kan gi konsekvenser for barnet om informasjon frafaller. Det var også variasjoner hvordan personalen møter foreldrene ved behov av ekstra samtaler.

Engelsk sammendrag (Abstract)

Title: Parental cooperation when children experience family breakups.	
Authors: Åsa Charlotta Nygård	
Year: 2016	Pages: 28
Keywords: Parental collaboration, family breakups, Child's response pattern.	
<p>Summary: Today there are many kids in kindergartens experience family breakups. Therefor it is likely that the personnel of kindergartens meet children going through family breakups. My bachelor´s thesis is about parental cooperation in connection with family breakups. Therefor my research question is: Which experiences to the personnel have with parental cooperation when a child experiences family breakups?</p> <p>I use a qualitative approach as method. I have interviewed three personnel from the kindergarten that have experience with parental cooperation and that also have experienced different reactions from the children that are going through the breakups. With the interviews as base, I discuss their experience in relation to the chosen literature.</p> <p>The contribution of the thesis is that there are large variations how the parents inform the kindergarten about the family breakups. If the information is not given, there are consequences for the child. There were also variations on how the personnel met the parents 'need for extra conversations.</p>	

Forord

Denne bacheloroppgaven er basert på en opplevelse fra min siste praksisperiode i barnehagelærerutdannelsen. Det var der jeg ble interessert i hvordan jeg kan hjelpe de barn som opplever et samlivsbrudd, slik at de får en fin hverdag i barnehagen. Med hjelp av min veileder så arbeidet vi frem en problemstilling der foreldresamarbeid fikk en sentral plass, ettersom det er foreldrene som kjenner sitt barn best og det er barnet barnehagen har fokus på.

Etter å arbeidet med denne bacheloroppgaven, gjennom å lage en problemstilling, finne teori, intervju og drøfte det opp mot hverandre. Det har gitt meg en ny kunnskap om hvor viktig kommunikasjon og samarbeid er når man arbeider i barnehagen. Jeg har lært meg mye om hvordan man skal møte både foreldre og barn når de opplever en vanskelig situasjon på hjemmearenaen Dette har vært en spennende og lærerik prosess for meg som barnehagelærer å kunne gå i dypet i denne tematikken.

Jeg vil først og fremst takke min veileder fra høgskolen som har hjulpet meg med gode råd og vært der for meg når jeg har trengt hjelp under min skriveprosess. Jeg vil også takke mine informanter fra de ulike barnehagene som jeg har besøkt og som har delt sine erfaringer sammen med meg. Mine to gode venninner for god hjelp med rettskrivningen og med sluttproduktet. Jeg vil til slutt takke min mann som har støttet meg under disse tre årene som jeg har utdannet meg og som har tatt hånd om barna og huset, slik at jeg har fått disponert min tid til denne oppgaven.

Hamar, 25 mai 2016

Innholdsfortegnelse

NORSK SAMMENDRAG	2
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	3
FORORD	4
INNHOLDSFORTEGNELSE	5
1. INNLEDNING	6
1.1 PROBLEMSTILLING	6
1.2 OPPGAVENS OPPBYGGING	7
2. TEORETISKE PERSPEKTIV	8
2.1 SAMLIVSBRUDD	8
2.2 FORELDRESAMARBEID	9
2.3 REAKSJONSMØNSTER HOS BARN	12
3. METODE	13
3.1 UTVALG AV INFORMANTER	14
3.2 DATAINNSAMLING	15
3.3 ANALYSE OG BEARBEIDING AV DATA	15
4. ANALYSE OG DRØFTING	17
4.1 INFORMASJON FRA HJEMMET	17
4.2 UFORMELT SAMARBEID	19
4.3 FORMELT SAMARBEID OG VANSKELIGE SAMTALER	20
4.4 REAKSJONSMØNSTER HOS BARN	23
5. KONKLUSJON	25
REFERANSELISTE	27
VEDLEGG 1	
VEDLEGG 2	

1. Innledning

Temaet i denne oppgaven handler om foreldresamarbeid og samlivsbrudd, det var etter en opplevelse fra praksis som fanget min interesse. Der møtte jeg et barn som pleier å være sprudlende og blid, men i stedet så møtte jeg et barn som var innesluttet og ville bare sitte på fanget. Jeg trodde at barnet var sykt ettersom det klagde på smerter i magen og i hode, men personalet fortalte at foreldrene gjennomgikk et samlivsbrudd og etter observasjon så merket jeg at det hadde en stor innvirkende på barnet. Man så på hele kroppsholdningen at det lille barnet på 5 år ikke hadde det så bra.

Barn opplever det på ulike måter, noen blir innesluttet og vil bare sitte på et trygt fang eller være for seg selve og noen barn kan bli utagerende. Statistisk sentralbyrå (2014) sier at i 2014 så var det 8 600 barn under 18 år som hadde opplevd skilsmisse og 11 900 at foreldrene separerte. Det var ca. 350 flere barn som opplevde at sine forelder skilte lag i 2013, og ca. like mange som fikk oppleve at foreldrene ble separert. De fleste barn som opplever at sine forelder går hvert til sitt, går ofte inn i en sorgprosess. Barn reagerer på ulike måter og mange barn søker trygghet hos andre voksne som for eksempel personal i barnehagen.

1.1 Problemstilling

Ut fra temaet mitt og fra min opplevelse i praksis så arbeidet jeg frem en problemstilling som jeg vil rette mot foreldresamarbeid i barnehagen. Med hjelp av personalets erfaringer og opplevelser så vil jeg med denne oppgaven undersøke hvilke utfordringer man kan møte og hvordan man får til et godt samarbeid der barn er i fokus. Derfor er den valgte problemstillingen: *Hvilke erfaringer har personalet med foreldresamarbeid når barn opplever samlivsbrudd?*

Her har barnehagen en plikt å følge opp de barna som gjennomgår en skilsmisseprosess og i barnehageloven §1 formål, 1 ledd så står det at «barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (kunnskapsdepartementet, 2011 s. 18).

Både rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver og barnehageloven viser at tett samarbeid med foresatte som vedrører barn er en viktig grunn. Men det står ingen spesifikke

retningslinje i rammeplanen i forhold til hvordan man skal arbeide med omsorg overfor de barn som gjennomgår et samlivsbrudd (Øverland, Størksen & Thorsen, 2013). Etter min opplevelse fra praksis møter jeg et barn som har endret atferd og jeg vil gjøre rede for om det er vanlig at barn forandrer atferd og om det finnes noen mønster som gjentar seg. Min opplevelse er at samarbeid er viktig for å kunne hjelpe hverandre og for å gi barnet den omsorg og anerkjennelse som den trenger. I motsatt fall kan det gi konsekvenser om foreldrene ikke er åpne for å samarbeide og snakke med hverandre.

1.2 Oppgavens oppbygging

Oppgaven er oppbygd av tre hovedområder: teori, metode og drøfting. I den første delen viser jeg til et teoretiske perspektiv som er grunnlaget for min undersøkelse. Videre har jeg valgt å bruke kvalitativ tilnærming som metode, gjennom intervju og samtale med personalet. Oppgaven setter ikke bare fokus på de pedagogiske lederne i barnehagen, men også de andre i personalet som arbeider i feltet. Dette er valgt på grunnlag av at det ikke alltid er den pedagogiske lederen som har kontakt med foreldrene, men like gjerne kan det være noen annen i personalgruppa som skaper trygghet til samtaler. Ved hjelp av dataene fra intervjuet og teorien så skal jeg drøfte og analysere min problemstilling.

2. Teoretiske perspektiv

I dette kapitlet så begynner jeg med å si noe om samlivsbrudd og hva statistikken sier, deretter presenterer jeg foreldresamarbeid og ulike typer av former av dette som man møter i barnehagen og som er sentrale i denne oppgaven. Barn opplever samlivsbrudd på forskjellige måter, men mange forandrer atferdsmønster som jeg beskriver i underkapitlet 2.3 og det er veldig viktig at man viser omsorg. Det å møte både barn og foreldre med anerkjennelse kan gi en kraft og energi til den som trenger (Bø, 2011).

2.1 Samlivsbrudd

Statistisk sentralbyrå (2014) sier at 2014 så er det 8 600 barn under 18 år som har opplevd skilsmisse og 11 900 at foreldrene separerte. Det var ca. 350 flere barn som opplevde at sine forelder skilte lag i 2013, og ca. like mange som fikk oppleve at foreldrene separerte. Det betyr at det er færre barn som opplever skilsmisse og samlivsbrudd og statistikken går nedover. Gjennom statistikken ser man altså at færre barn opplever at sine forelder går i fra hverandre, men det er fortsatt mange barn som berøres.

Når et barn blir rammet av at sine forelder har bestemt seg for at de skal gå ifra hverandre, så er barnehagen pålagt at ta hensyn til og støtte det enkelte barnet. Det er en livshendelse som barnet går igjennom og det er særegent for hvert enkelte barn (Størksen, 2008).

Samlivsbrudd i familie går ofte bra, men i verste fall så kan det føre til vanskelige og store konflikter mellom foreldrene f.eks. barnefordeling. Noen av foreldrene kan føle seg krenkt og såret. Barn merker fort om det trygge og stabile samspillet i familien forandres. Vibeke Glaser (2013) har hatt fokus på foreldresamarbeid i sine studier de seneste 20 årene og hun mener at det er viktig at barnehagen får kjennskap om forandringer i familien, slik at de kan forholde seg til barnet og til foreldrene. Et godt og tett samarbeid med foreldrene, der trygghet og tillit til hverandre ligger i grunnen. Det gjør at det blir enklere for foreldrene å møte personalet i barnehagen om det skjer noe i hjemmet. Da er det naturlig at de velger en i personalgruppen de er mest trygg på og som de kan åpne det de har på hjertet. De som arbeider i barnehagen har forskjellige roller når det handler om foreldresamarbeid.

2.2 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid handler bland annet om utveksling av informasjon om barnet og hvilke forventinger som skapes av både barnehage og foreldre (Glaser, 2013). Når det gjelder barns utvikling og tilpasning så har det en stor betydning. May Britt Drugli og Ragnhild Onsøyen (2010) mener at ofte går samarbeidet bra og forløper uten vansker og at foreldrene og barnehagen har en fin dialog sammen. De har skrevet en bok sammen som handler om møtet med vanskelige samtaler og hvordan man kan skaper en god dialog og et godt samarbeid. Jeg har tatt hjelp av den lengre ned i kapitlet når det handler om vanskelige samtaler som man kan møte i et samlivsbrudd. Det gode samarbeidet er grunnleggende den dagen man må ta opp en vanskeligere samtale, da har man blitt bedre kjent og man har etablert tillit og trygghet slik at kommunikasjonene ikke blir like krevende for begge partner (Glaser, 2013). Det blir en lavere terskel for å ta kontakt med hverandre, både når det gjelder uformelt og formelt som er to ulike former for samarbeid i barnehagen.

Den uformelle samarbeidet er en form som omfatter møter som ikke er planlagte som ved levering og henting av barn, dugnader og andre arrangement i barnehagen som for eksempel forelderkafe (Glaser, 2013). Det som er relevant til min problemstilling er den daglige kontakten gjennom levering og henting. Der utveksles det informasjon hvordan barnet har det og denne typen av kontaktform er viktig mellom barnehage og foreldre. Det skaper også en gjensidig trygghet til hverandre gjennom samtaler og terskelen blir ikke så høy om det er noe man har på hjertet som man vil dele. (Glaser, 2013). Alle i personalet har et ansvar å møte foreldrene og de som har den sentrale rollen er assistentene, ettersom de er største yrkesgruppen i barnehagen. De som blir ansatt som assistent i en barnehage har ofte et fagbrev som barn – og ungdomsarbeider, men det finnes også assistenter som ikke har en relevant utdanning.

Jon Grythe og Jorunn H. Midtsundstad (2002) har skrevet en bok sammen som handler generelt om foreldresamarbeid og hvilke roller personalet har. De mener at assistentene har en sentral og viktig del av personalteamet, ettersom de er bindeleddet mellom barnehagen og hjemmet. Assistentene har omsorg og tilsyn over hvert enkelte barn og gjennom veiledning fra pedagogisk ledere arbeider de med målrettet pedagogisk arbeid i barnegruppe. Når det gjelder samarbeid med foreldrene under et samlivsbrudd er det viktig at man har skapt et grunnleggende samspill og tillit til hverandre, slik at dialogen blir god og trygg den dagen de trenger samtale om noe som er vanskelig.

Informasjonen de får kan videreføres til diskusjoner i andre sammenheng som for eksempel foreldremøte eller foreldresamtaler. Når foreldre bor hver for seg så kan informasjon om for eksempel hvem som skal hente være relevant eller om barnet mangler noe. Det som ikke er relevant er når forelder prater nedlatende om hverandre, slik at barnet hører det. Om foreldrene trenger å prate så må de avtale en tid for en samtale.

Formelt samarbeid er en form som omfatter planlagte møter som for eksempel møte med barnehagens samarbeidsutvalg, foreldresamtaler, dugnader, temakvelder med mere (Glaser, 2013). Det er ofte møter som er avtalt på forhånd og er planlagt av barnehagen. De som er aktuell i min problemstilling og som er sentrale i barnehagen, er foreldremøter og foreldresamtaler.

Foreldremøte er når alle foreldrene møter opp i barnehagen for å få en felles informasjon om barnehagens retningslinjer og mål. Barnehagen har minst et foreldremøte i året der alle foreldre blir innkalt. Møtet har oftest et strukturert innhold som er knyttet til barnehagepersonalet, barn og foreldrenes forhold (Grythe & Midtsundstad, 2002). I mange barnehager så begynner de oftest med en felles informasjon, og etter det så deles man inn avdelingsvis. Her blir det drøfting og gjensidig informasjonsutveksling om for eksempel barns utvikling, grensesetting (Grythe & Midtsundstad, 2002) og forventninger man har til barnehagen og foreldre. Når det handler om sensitiv informasjon og når det skjer noe spesielt i hjemmet så er ikke foreldremøte plassen der man samtaler om det, det er foreldresamtaler som er egnet til det.

Barnehagen tilbyr en til to foreldresamtaler i året, for vurdering og oppfølging av deres barn. I stortingsmeldingen nr. 41, som handler om «kvalitet i barnehagen», så foreslår departementet at det skal være minst to foreldresamtale i året og det er for å styrke samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet (kunnskapsdepartementet, 2009). Det er barnehagens personalet som planlegger og avtaler foreldresamtaler, og derfor kalles den som formell samarbeidsform. (Grythe & Midtsundstad, 2002). Oftest er det den pedagogiske lederen og barnehagelærer som har ansvar for samtalen, men gjennom delegering av oppgaver så kan også barn- og ungdomsarbeider få ansvar tar de samtaler som ikke er like omfattende og der det ikke er noe ekstra.

For å ha en foreldresamtale så trenger man kompetanse og ha en samtaleferdighet for å kunne forstå den andres behov og hva de trenger av veiledning, støtte og råd (Glaser, 2013).

For å kunne se det fra foreldrenes perspektiv så trenger man stille spørsmål, for å forstå hvordan de tenker og handler. Man skal være sensitiv og ressursorientert, spesielt om man skal ta opp et følsomt tema, slik at forelderen føler at de får en annerkjennelse og støtte. Men det trenger også å konfrontere og utfordre, slik at man skaper en refleksjon over situasjonen og det kan skape en bevisstgjøring hos foreldrene (Glaser, 2013). Foreldre er en resurs til barnehagen ettersom de kjenner barnet sitt best og med personalens kunnskap så skaper man et samspill og det er viktig når man skal samarbeide om hva som er best for barnet. Det er ikke alltid samspillet fungerer som det skal når man skal ta opp noe som er vanskelig.

Vanskelige foreldresamtaler oppstår når barnehagen ikke har et godt systemarbeid og det er der hodeansvaret ligger når samarbeidet skal fungere. Grunnlaget for en samtale handler om barns utvikling og behov, men i visse tilfellen så må man endre fokus og arbeide med andre faktorer som spiller inn (Drugli & Onsøien, 2010). Når det gjelder samlivsbrudd så handler det om hjemmearenaen og hvilket samarbeid, samspill og kommunikasjon foreldrene har med hverandre og med barnehagen. Kommunikasjon er en prosess der begge partene er mottaker og sender samtidig, de foregår bland annet gjennom språk, øyekontakt, gester, mimikk, kroppsbevegelser (Drugli & Onsøien, 2010). Det er lett at man sier noe annet enn det man mener, vårt kroppsspråk kan avsløre oss og det budskapet vi sender kan mistolkes av den andre. Derfor er det viktig at man tenker over hvordan man ordlegger seg og på hvilken måte budskapet blir formidlet til foreldrene og i hvilken kontekst samtalen foregår i. Noen foreldre gjennomgår et samlivsbrudd som venner, men andre kan man møte foreldre som viser en sårbarhet. Da bør man innta en holdning som bekrefter og viser tålmodighet at man har god tid (Drugli & Onsøien, 2010) og da kan foreldrene trenge flere samtaler.

Nå skal jeg ta opp viktigheten med det å anerkjenne foreldre og barn for å legge et grunnlag for et godt samarbeid med foreldrene der barnet er i fokus. Det å anerkjenne er å sette seg inn i den andres følelser, det å forstå og sette seg inn i meningen av hva den andre sier og gjør (Bø, 2011). Det kan være en måte å gi den man prater med en kraft eller en energi gjennom å høre, se og bekrefte når de deler sin smerte som i dette tilfelle kan være et samlivsbrudd. Et samlivsbrudd er ofte en vanskelig prosess som kan skape mye smerte og forvirring. Det her med annerkjennelse innebærer også hvilke holdninger og handlinger personalet har, hvilke inntrykk de gir i relasjonen med foreldrene (Kinge, 2009). Det er også viktig at personalet skaper et støttende miljø i barnehagen for å kunne hjelpe de familier som gjennomgår et samlivsbrudd (Øverland et al., 2013) og spesielt når personalet ser et reaksjonsmønster og en atferds forandring som kan slite på foreldrene.

2.3 Reaksjonsmønster hos barn

Denne delen skal handle om ulike reaksjonsmønster som et barn kan oppleve i sin prosess, når de opplever et samlivsbrudd mellom sine forelder. Barnehagen som er sammen med barn mange timer i uken opplever mange forskjellige reaksjoner, og ofte så se det gjennom forandret atferd hos barn. Her tar jeg hjelp av Ingunns Størksen sin artikkel «Hva kan barnehagen bidra med til barn som har opplevd samlivsbrudd» og hun har fokusert på barn under 6 år, og hva barnehagen skal se etter hos barnet når det forekommer samlivsbrudd i hjemmet. Ingunn Størksen er professor ved Universitetet i Stavanger, hun forsker og underviser innenfor tema som handler om atferd hos barn. Hun skriver om atferdsmønstre som man forventer seg å møte som personal i barnehagen.

Barn opplever samlivsbrudd på forskjellige måter og reaksjonen kan være både emosjonelle problemer og atferdsproblemer. Noen barn reagerer med å være engstelige og stille, de kan vise det gjennom kroppslige reaksjoner som fot eksempel vondt i hode eller vondt i magen (Størksen, 2008). Noe man også kan se det på er at de blir stille og innadvendte, noen trekker seg tilbake og begynner å leke for seg selv.

De kan også vise det motsatte, der utagering og aggresjon er reaksjonen. «Dette kan være et uttrykk for frustrasjon og sinne etter foreldrenes brudd» sier Ingunn Størksen (2008, s. 47). Her kan det være vanskelig å møte barnet med forståelse om man ikke har fått noen informasjon om hjemmesituasjonen. Ofte kan barnet møte personal som setter strenge grenser og de kan føle er urettferdighet som kan være vanskelig, men man kan heller ikke tolerere den typen av atferd. Det som også er vanlig etter et samlivsbrudd er at barnet opplever skyldfølelser og at de føler at det er deres feil, de kan lett misforstå de mange forholdene som er rundt et samlivsbrudd (Størksen, 2008).

---

3. Metode

I dette kapitlet skal jeg presentere hvilken metode som er aktuell i min undersøkelse for å få finne svar på min problemstilling. Metode forteller oss hvilken fremgangsmåte vi må bruke for å fremskaffe en ny kunnskap på. Det er et redskap som hjelper oss å finne den informasjonen og dataen som man trenger til undersøkelsen, men også for å få en bedre forståelse om vårt samfunn (Dalland, 2012). Den metoden som jeg har brukt i min undersøkelse er den kvalitative. For å kunne fremskaffe personalens erfaringer så valgte jeg intervju eller samtale. Da får man oppleve personalets meninger og følelser angående foreldresamarbeid. For å få til en intervju så blir barnehagen brukt som empiri, og både pedagogisk leder og assistent ble intervjuet.

Dalland (2012) skriver om hva som kjennetegner kvalitativ og intervju som en metode. For å få best ut av intervjuet er å gå ned i dybden og prøve å få mest mulig opplysninger av deltakeren. Man kan få frem det som er spesielt om man starter på en god og rolig måte slik at deltakeren føler seg komfortabel og trygg. Dette skal ikke være et avhør, men en hyggelig samtale. Under en intervju så blir det mer fleksibelt da man ikke har faste svarsalternativer og man får datainnsamlingen direkte fra barnehagen. Da er det enklere å se en helhet og forståelsen blir formidlet av den som intervjuer. Som deltaker så formidler man det som skjer innenfra og det skapes et jeg – du – forhold mellom intervjueren og deltakeren.

Når man bruker informanter så skal man ta en etisk hensyn over de personopplysninger du får gjennom din undersøkelse. Det kan være gjennom problemstillingen, innsamling av data, analysen eller drøftingen man har til slutt. Det er lovfestet gjennom personopplysningsloven § 1, der står det «Formålet med denne loven er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger» (2015, Justis- og beredskapsdepartementet).

Her har jeg valgt å bruke et informasjonsskriv (vedlegg 1), der jeg beskrev hvem jeg var og hvilket mål min bacheloroppgaven har. Jeg opplyste at jeg ønske å bruke lydopptaker under samtalen, men at de blir slettet etter jeg hadde transkribert samtalen. Jeg informerte at dette er en frivillig deltagelse og at de kan trekke seg når de vil, og at deres uttalelser blir da slettet. Det de sier blir anonymisert og at jeg og min veileder har taushetsplikt.

Både informasjonsskrivet og intervjuguiden (vedlegg 2) valgte jeg å gi dem ut på for hånd, slik at de selv kan tenke over hva de skal si og om de vil være med. For å holde anonymiseringen til mine informanter så valgte jeg og ikke sende dem på e-mail, uten gikk personlig med dem. Jeg valgte å ha få spørsmål på min intervjuguiden, om man har for mange så kan man miste oppmerksomheten og innstillingen hos den man intervjuer som er et viktig redskap (Fog, 2005). Det er en stor risiko at de ikke føler seg hørt, det er viktig at man er godt forberedt. Man må å sette seg inn i den andres situasjon for å få en innsikt og forståelse av hva de formidler (Fog, 2005).

3.1 Utvalg av informanter

Jeg tok å besøkte de to barnehager som jeg hadde valgt ut på for hånd, for å høre om det var noen som hadde en mulighet til intervju og som har erfaring med foreldresamarbeid og samlivsbrudd. I den første barnehagen som jeg besøkte så var det en pedagogisk ledere som hadde mulighet. I den andre så hadde både en pedagogisk ledere og en barn- og ungdomsarbeider erfaring om mitt tema og ville bidra til oppgaven. Jeg syntes at det ble mer personlig om man møter opp selv enn å ringe. Jeg opplyste om temaet, problemstillingen, informasjonsskriv, samtykke og intervjuguiden som skal følges. Når jeg fikk et samtykke om at de ville være med så fikk de hver sitt eksemplar av intervjuguiden, samtykke og informasjonsskriv. Da hadde de tid for å se over spørsmålene og hvilke retningslinjer som følges, til den dagen som intervjuet skal være. Når de fikk spørsmålene på forhånd så var de godt forberedt innfor intervjuet og hadde tenkt over sine svar på forhånd. For at jeg skulle få mest mulig informasjon så valgte jeg barnehager som jeg har vært borte ved før og da fikk jeg en mulighet å intervjuer personal som vet hvem jeg var. Jeg var selv vel orientert (Dalland, 2012) om den jeg skulle intervjuer, det skapte en trygghet hos den som ble intervjuet og for meg. Det tar litt tid på å lage en god stemning innfor en intervju og kvaliteten på samtalen blir bedre når informanten er trygg og avslappet. Om jeg hadde brukt informanter som jeg ikke har møtt før så hadde intervjuet tatt lengre tid og når man tar intervjuet på arbeidstid så har man ikke like god tid.

3.2 Datainnsamling

Med en ønske fra informantene så valgte vi å ta intervjuet på deres arbeidstid. På den barnehagen som jeg hadde to intervjuer, der valgte vi å ta intervjuene etter hverandre. Det viktigste er å finne et rom der man ikke blir forstyret ettersom det er forholdene rundt intervjuet som avgjør hvilken kvalitet man får (Dalland, 2012). I begge barnehagene så hadde informantene informert de andre på avdelingen at de blir borte og hvilket rom de skulle være i, slik at vi ikke ble forstyrret av andre. Jeg startet intervjuet med å gå igjennom informasjonsskrivet sammen med informanten, slik at vi har en gjensidig forståelse av intervjuet og at de godkjenner samtykke gjennom å skrive under. Jeg valgte å bruke lydopptaker under intervjuet, da det blir enklere for meg når jeg skal transkribere og bearbeide det videre inn i analysen. Det å transkribere handler om at å gjenoppleve intervjuet igjen, gjennom å skrive ned ord for ord som er sagt (Dalland, 2012). Det er viktig at man informerer innen opptaket begynner, med at det er bare er du som skal høre på det og at det blir slettet etter det blir transkribert (Dalland, 2012).

Jeg valgte å bruke spørsmål som gikk mye inn i hverandre for å gå ned i dype og for å skape en helhet til min problemstilling. Selv så opplevde jeg at det ble mye repetisjon, men samtidig erfarte jeg å få andre svar med nye vinklinger. Under samtalen så observerte og noterte jeg ned det som ikke kommer på opptaket, og da handler det mye om kroppsspråket. Da fikk man en helhetlig inntrykk og det er lurt at man notere ned det så fort som mulig ettersom hukommelsen lett svikter (Dalland, 2012). Jeg opplevde en god stemning i alle tre intervjuene og de viste med kroppsholdningen at de var trygge og avslappet. Jeg valgte også å gi tilleggsspørsmål der jeg følte at det passet, spesielt hos barn- og ungdomsarbeideren som ikke hadde så mye erfaringer om foreldresamtaler.

3.3 Analyse og bearbeiding av data

Jeg transkriberte hvert enkelte intervju så fort som mulig som det ble gjennomført og det var for å fange helheten i samtalen, ikke bare stemmeleie men også kroppsspråket hos informantene og hvilken holdning de hadde. Jeg skrev inn på min pc etter hvert jeg hørte av lydopptakeren og samtidig så anonymiserte jeg informantene. Det gjør jeg ettersom jeg har taushetsplikt ovenfor informasjonen jeg fikk gjennom intervjuet. Jeg valgt å tildele fiktive navn på informantene, og det betyr at de får andre typer navn enn hva de egentlige heter. Jeg har valgt det for å få en bedre flyt i oppgaven. Jeg har intervjuet to pedagogisk ledere og de

heter «Malin» og «Guri» og en assistent som kalles for «Lena». Etter at oppgaven er innlevert og bestått så makulerer jeg all informasjonen som jeg har samlet inn.

---

4. Analyse og drøfting

I dette kapitlet skal jeg analysere og drøfte mine funn. Analysering handler om å finne ut hva intervjuet kan fortelle oss og gjennom min tolkning å finne min mening i det jeg har fått vite (Dalland, 2012). Det som er viktigst er å få frem innhold jeg har fått gjennom intervjuene og grunnlaget ligger i min intervjuguide der spørsmålene er rettet mot min problemstilling.

For å få svar på min problemstilling så har jeg systematisere sammen min data og sortert inn de i forskjellig underkapitler og tematisert de. Dataen må jeg kritisk vurdere for å se om de er relevant til min problemstilling og om det er noen feilkilder som er knyttet til materialet (Dalland, 2012). Noe som er viktig når det gjelder bruk av kvantitet metode er validitet og reliabilitet, det handler om kvaliteten, troverdighet og pålitelighet i min intervju (Bergsland, Jæger, 2014). Jeg føler at jeg har relevante og aktuelle informanter for å belyse min problemstilling og det bero på at de alle har en lang erfaring innom barnehage og de har alle møtt barn som har opplevd samlivsbrudd. Malin som er førskolelærer har arbeidet i barnehage i 37 år og som førskolelærer i 16 år. Guri har arbeidet som førskolelærer i 15 år og Lena i 12 år som barn- og ungdomsarbeider og tidligere arbeidet hun på skole og SFO. Når jeg hørte på lydopptakene etter intervjuene så hører jeg at jeg avbrøt mine informanter noen ganger innen de hadde fullført sine setninger. Det kan har gjort at jeg mist viktig informasjon.

4.1 Informasjon fra hjemmet

En av mine viktigste funn er at det er store variasjoner når det gjelder den informasjonen forelder gir barnehagen ved et samlivsbrudd. De jeg har intervjuet har alle erfart at det er veldig individuelt hvordan foreldrene har formidlet til barnehagen om at de har gått ifra hverandre. Noen forteller det i garderoben, noen ringer og andre vil ha en samtale for seg selv. De som ønsket å ha samtale på tomannshånd har ofte henvendt seg til den pedagogiske lederen på avdelingen, men det er ikke alltid sånn. Noen synes det er skummelt å prate med den pedagogiske lederen og vil heller prate med noen som de har et godt ordlagt med og som de føler seg trygg hos. «Det kan hende at det er noe sårbart og at forelderen er lei seg, de har grått og det kan være tøft å ta det», sier Guri som er pedagogisk ledere. Det kan også være omvendt som Guri fikk oppleve der foreldrene ikke sa noe om samlivsbruddet. Foreldrene hadde barn som gikk på den samme barnehagen, men på forskjellige avdelinger. Hun fikk vite av småbarnsavdelingen, der barnet hadde søsken. Mor hadde fortalt at de hadde skilt lag

og at far skulle formidle det til storbarnsavdelingen, Denne insidensen skjedde ikke for så lenge siden og når jeg intervjuet så hadde han fortsatt ikke fortalt det. Guri fortalte at hun skulle gi han litt tid, ettersom hun synes at det var viktig at han kommer og forteller det selv. Men om han ikke sier noe, skal hun ta opp det på neste foreldresamtale at hun ser et mønster som hun lurer på. Det er som Glaser (2013) mener at det er viktig at barnehagen får et kjennskap over det som skjer i hjemmet, slik at de kan forholde seg til barnet spesielt ved forandret atferd og skjønne hvorfor barnet har begynt for eksempel å tisse på seg igjen etter en lang tid uten uhell. Det å ikke få informasjon kan skape en konsekvens for barnet, gjennom å trekke seg fra venner og fra leken, eller at de skaper en uro i barnegruppa. Det er som Størksen (2008) henviser til og som jeg har skrevet om i kapittel 2.3 om ulike reaksjonsmønstre, at barn kan også bli aggressiv og utagerende i sitt uttrykk og det går ofte ut over de andre i barnegruppa og hos personalet. Om personalet ikke får informasjon så tar det lengre tid innen personalet fanger opp barnet og klarer å anerkjenne atferden, vise at de forstår oppførselen og bekrefte den.

Jeg har også funnet ut at når foreldrene har sagt ifra så føler personalet at da er det i regel et bra samarbeid. Det blir ofte den forelderen som har den daglige omsorgen av barnet som man har mest dialog med ettersom det er dem man møter ved levering og henting. Malin som er pedagogisk ledere forteller at noen foreldre samarbeider godt seg imellom, så det hun sier for eksempel til mor, så kommuniserer hun videre det til far. Det kan fungere veldig fint, men i andre familier så kommunisere de ikke. Da må man si beskjeden til både far og mor og det kan være utfordrende når de ikke kommunisere seg imellom. Det kan være ulike årsaker som gjør at mor eller far ikke vil informere barnehagen, de kan være at de føler seg krenket og såret om samlivsbruddet har vært vanskelig eller om det har vært store konflikter, Glaser (2013). Det kan også være at de ikke tenker på hvor viktig det er for barnehagen at få vite om det, kanskje ikke barnehagen har vært tydelig nok gjennom foreldremøtene og i sin årsplan om deres forventinger fra hjemmet. Guri fortalte at i den barnehagen som hun er pedagogisk ledere så tar de opp på det formelle foreldremøtene de har på høsten, at det er viktig at barnehagen får kjennskap om hva som skjer i hjemmet. Det kan være dødsfall eller samlivsbrudd, ting som barn er del av og det er for å ta ekstra vare på barnet.

Noen foreldre synes kanskje det er skummelt å fortelle det for den pedagogiske ledere, og tar det i stedet med en assistent og ved uformelle situasjoner som for eksempel ved levering og henting.

4.2 Uformelt samarbeid

Det uformelle samarbeidet er den daglige kontakten gjennom levering og henting av barn, de fleste møtene skjer i garderoben. Her hender det at forelder tar opp sensitiv informasjon som ikke egner seg der. Man skjønner at foreldrene vil bare gi en kjapp beskjed i en liten krok, men enda om det er tomt i garderoben så kan det være folk i andre rom. Det kan også være at det kommer inn andre i garderoben som har «ekstra ører» som for eksempel andre barn og det er ikke alt som barn trenger å høre eller at man kan bli avbrutt. Det er ofte ting som andre får med seg som de ikke trenger å få med seg. Her har personalet i felles når de mistenker eller opplever at informasjonen er sensitiv, så har de valgt å ta det i et annet rom på tomannshånd akkurat der og da. De understreker at man må se an situasjonen på avdelingen, om det er mulighet å kunne gå ifra. Noen ganger har det måttet ta samtalen senere på dagen eller avtale inn en ny tid dagen etter. Selv så erfarer personalet at de har et godt samarbeid med de andre på avdelingen og at de har en mulighet å sette av tid til en samtale, det handler mye om å anerkjenne mor eller far som går igjennom et samlivsbrudd og kunne være der for dem og for barnet. Det er som Kinge (2009) mener at det er viktig at personalet viser hvilke holdninger de har i relasjonen til foreldrene og hvilken handling de utfører. Her har jeg funnet ut at det er viktig å skape et inntrykk hos foreldrene gjennom å sette av tid til dem når de trenger å prate og at de har et godt samarbeid personalen imellom, slik at de skal få til en samtale.

«Den uformelle skjer ikke alltid i garderoben men også i uteområdet, men der er alle mer utspredd og da er det lettere å trekke seg unna om det er noe som foreldrene vil ta opp» forteller Lena som arbeider som barn- og ungdomsarbeider. For å skape en trygghet hos forelderen og for å skåne barnet så er det bedre at man tar det i et annet rom for eksempel personalrommet, da er man sikker på at ingen andre hører.

Glaser (2013) mener at i de uformelle møtene så er treskelen ikke så høy, om det er noe som foreldrene har på hjertet. I visse situasjoner spesielt når det gjelder negative toner i garderoben om den andre partneren eller når det gjelder informasjon om barnet, som ikke barnet trenger høre. Malin og Guri deler sin erfaring om episoder som de har opplevd med forelder.

Malin har opplevd negative toner i garderoben som har handler for eksempel om klær.

«Typisk mamma har glemt og typisk pappa som ikke har gjort det». Hun mener at det er ting

som er negativt som ikke ungen trenger å høre, men det er noe som de voksne kan ta seg imellom. Dette er noe som hun tar opp på foreldersamtale når det gjentar seg for mange ganger.

Guri har opplevd at foreldene har sagt ifra, når barnet har hørt det, at det er bare å ringe om det er noe om for eksempel om barnet har vondt i hode. Barnet har da hatt litt vondt i hode og da hadde det ikke tatt lang tid til de måtte ringe foreldrene, Her har barnet fått samme informasjon at det er bare å kontakte forelderen om det blir forverret og da blir barnet hentet. Om barnet har ofte vondt i hode på grunn av samlivsbruddet så kan dette skje hver dag. Guri hadde også lært av egen erfaring at om forelder har gjort det en gang så kan det skje igjen og da er det bedre å ta det på tomannshånd. Det kan være at man tar det i et annet rom, på telefon eller på foreldresamtaler om man ser at det gjentar seg. Jeg har også funnet ut at både Malin og Guri sin fortelling handler om det som Drugli og Onsjøen (2010) mener at man må fokusere på andre faktorer som spiller inn som hva man ikke skal si i garderoben der barnet er tilstede. Det er noe som et barn ikke trenger å høre. Da er det bedre å ta den informasjonen i en formell setting som for eksempel på foreldresamtaler.

4.3 Formelt samarbeid og vanskelige samtaler

I utgangspunktet så er det en til to foreldresamtaler som barnehagens personell planlegger og avtaler (Grythe & Midtsundstad, 2002) og som jeg har skrevet om i kapittel 2.2, men det har hendt at de må ha en ekstra. Malin har opplevd at hun måtte ha en ekstra samtale der foreldrene ville komme hver for seg. Foreldrene samarbeidet veldig dårlig etter samlivsbruddet, men etter hvert ble det bedre og da ville de ha det sammen igjen. Hun fortalte også om forelder som har kommet sammen til foreldresamtaler og du merker i hele rommet at det er en kjølig stemning. *«Det er kaldt, de prater negativt til hverandre og man merker at her er det ingen god kjemi og her er det vanskelig»* sier Malin. Hun understreker at man ikke skal ta parti hos noen av foreldene, men her så synliggjør hun at hun er her for barnet og dens perspektiv. Om de har noen konflikter eller er uenige så får de ta det i en annen setting eller på en annen plass. Malin mener at det er veldig viktig å prate med foreldrene om hvor viktig det er at de klarer å samarbeide rundt barnet og når det er sammen med barnet. De må prøve alt de kan for å bli enige eller ta det når ikke barnet er i nærheten. Det er også viktig at foreldrene får beskjed å ikke prate negativt om den andre når barnet er tilstede. De vurderer hvert enkelte situasjoner og hvert enkelte familie på hva som er best.

Guri har også opplevd at de har hatt ekstra foreldresamtaler, men det er bare i ekstremt vanskelige situasjoner som de tilbyr dette. Om alle skulle få ekstra samtaler så hadde det gått ut av avdelingen, hun føler at de har for dårlig resurs for det. Barnehagen forventer også at foreldrene kommer sammen ettersom de har et felles barn.

Her har jeg funnet at det teoretiske ikke alltid fungerer i praksis når begge pedagogiske lederne tilbyr ekstra samtaler om foreldrene ønsker det og at man må se an situasjonen. Barnehagen tilbyr en til to foreldresamtaler og på stortinget så har det kommet inn en melding der departementet foreslår at barnehagen skal ha minst 2 samtaler (Kunnskapsdepartementet, 2009) under ett barnehageår. Det er som Guri sier er at hun føler at det går ut av avdelingen om hun skal sette inn en ekstra samtale. Hun føler at de har en dårlig resurs gjennom at de ikke har nok personal. De vil møte foreldrene med en anerkjennelse og respekt for at samarbeidet skal fungere, men føler samtidig at de ikke har tid for det. Hvordan skal det gå om stortinget får igjennom sitt forslag og har barnehagene nok med ressurser? Drugli (2010) sier at grunnlaget i en foreldresamtale er barnets utvikling og behov, men i visse tilfeller så må man fokusere på andre faktorer. Da er det viktig at man forbereder å sette opp ekstra samtaler om foreldrene ønsker det, spesielt under vanskelige hjemmesituasjoner. Løsningen er kanskje som Malin sier at de har to forskjellige samtaler med hver og en i begynnelsen og når foreldrene føler at de har kommet på plass og fått ordne opp mellom hverandre så kan de igjen ha foreldresamtalene sammen. Det er som Drugli og Onsøien (2010) sier at man må vise en tålmodighet og at man viser at man har god tid og det enda man kan gjøre er å tilby de flere samtaler ettersom det er mye sårbarhet inne i bildet.

Jeg har også funnet ut når man vet at man skal ha en samtale som er vanskelig så skal man ikke være alene. Guri synes at det er en fordel at de er to pedagogiske ledere på avdelingen, og om det er ting som synes er vanskelige som f.eks. ordlegging, hvordan du legger frem og hvordan man sier ting. Det er som Drugli & Onsøien (2010) sier at kommunikasjonen er en prosess og det er viktig hvordan vi legger frem budskapet uten at det skaper en misforståelse. Da er det greit å ha noen å diskutere med når det blir vanskelig. Malin som arbeider i en liten barnehagen der det bare er en pedagogisk ledere per avdeling så er det ofte styreren som er med på samtalene, men det har hendt at hun har hatt med en barn- og ungdomsarbeider. Det handler om relasjoner, der barn- og ungdomsarbeideren har hatt best relasjon til barnet og til familien som har gått igjennom spesielle situasjoner eller episoder sammen. Det er som Grythe og Midtsundstad (2002) hevder at det er assistenten som er bindeleddet mellom barnehagen og foreldrene, det er de som er sammen med det enkelte barnet. Da er det bedre

vedkommende sier selv hva de mener, hva de har sett og observert uten at de blir gjenfortalt av en annen. Om det går mellom andre ledd så kan det lett bli misoppfatninger mellom mottaker og sendere og viktig informasjon kan bli utelatt.

Lena, som er barn- og ungdomsarbeider, fikk erfare den viktige rollen og samspillet der foreldrene stod på hver sin kant etter et brudd og ikke hadde noe godt samarbeid imellom seg. Hun hadde mange samtaler med mor som syntes det var vanskelig ettersom det var et vanskelig brudd og hun hadde behov for å ha noen å prate med. «*Det var meg hun begynte med først, og da var det lettere å fortsette med den samme og hun ble trygg på meg*», sier Lena. Så når mor trengte prate så gikk hun til Lena. Lena fikk mye støtte av de andre personalet på avdelingen og de tok opp det på avdelingsmøtene så alle fikk informasjon og kunne drøfte rundt det. Når man jobber med barn så er dette veldig viktig og det er alltid noen foreldre som trenger lit hjelp og støtte, da må man bidra så langt man kan.

Malin forteller at det er forskjell fra samtale til samtale, hvor godt du samarbeider i utgangspunktet, hvilke relasjoner du har. Her er det ikke bare hun som forbereder seg for å gå inn i samtalen, det er hele avdelingen. Hun hører med de andre på avdelingen først og i mange tilfeller er styrer med også. Der drøfter de, slik det som blir sagt til foreldrene står de for i plenum. Malin sier at det er aldri hennes mening uten det er det som blir observert og at det er viktig at alle vet hva vi jobber med og hva som blir sagt i mange tilfeller. «Vi vil at hvis foreldre vil ta opp noe så kan de gå til hvem som helst på avdelingen å prate, det dreier seg om relasjoner» sier Malin. Det er viktig å samarbeide om hver enkelte barn og bli godt kjent med det.

Her har jeg funnet ut at begge fortellingene fra Lena og Malin så handler det om å anerkjenne hverandre, det å forstå og sette seg inn i meningen i hva de andre sier og gjør (Bø, 2011) er veldig viktig om det gjelder forelder, barn eller mellom personalen. Her ser man at man setter av tid til drøfting, veiledning og støtte. Lena gir sin tid til en mor som trenger å få prate og få støtte. Det er å bli sett skaper en energi eller kraft til den andre at de orker å gå igjennom det som er vanskelig som jeg har skrevet i sluttet av kapittel 2.2. Malin forteller at det er viktig at foreldrene får selv bestemme over hvem de vil ha en dialog med når det handler om samlivsbrudd. De understreker at de er ikke alene om samtalene, men at de har hele avdelingen bak seg. Det kan handle om hvordan man skal ordlegge seg og hvilke observasjonen de har gjort om for eksempel ulike reaksjonsmønstre hos barn. Det er viktig at

---

man har samme kunnskap og at man formidler det samme budskapet uansett hvem foreldrene velger.

4.4 Reaksjonsmønster hos barn

Alle tre jeg har intervjuet har hver sin erfaring når det gjelder reaksjonsmønster og forandret atferd. Etersom det er mye likheter mellom informantene så har jeg valgt å drøfte i sluttet av kapitlet, men det også en ting som de ikke har erfart som Ingunns Størksen (2008) har nevnt i sin artikkel.

Malin har vært borte ved det i flere situasjoner og det har vært både etter brudd og på vei til et brudd når det det har vært problemer i hjemmet. Hun har merket større problemer hos barnet mens foreldrene har bodd sammen, men så har det blitt bedre når foreldrene har flyttet ifra hverandre og da har atferden hos barnet forbedret seg. Det hun har sett på atferden er at de kan søke mere voksenkontakt, for å sitte å prate og kose. Avskjed i garderoben kan også bli vanskelig på morgen, leken kan endre seg, mer såre og gråter mer, noen tisser mer på seg i perioder og reagerer mer på den måten. Følelsesmessige, man merker det på humøret, litt mere konflikter, dårlig humør. Malin fortsetter at hun har opplevd mange ganger at det har roet seg etter bruddet, men det er ofte etter en overgang til det alt normaliserer seg og at barna har kommet i ro på to plasser. Ofte så bor barna på to plasser og har to hjem.

Guri opplevde et barn som tisset på seg under en lengre tid og etter en stund så fikk hun beskjed av foreldrene at de var midt oppe i et samlivsbrudd og har vært det over en lengre tid. Hun forteller at noen ganger slår de konklusjoner som i dette tilfellet, kanskje det er mye krangling i hjemmet eller noe annet som skaper usikkerhet i hjemmet som gjør at barnet tisser på seg. Men Guri understreker å ta egne konklusjoner kan være skummelt, men samtidig er det mange års erfaringer som gjør at man tenker på den måten. I en periode så hadde barnet ikke like mange uhell og det ble mer sjeldent, og da tok de opp det med mor på en foreldresamtale og da viser det seg at det hadde ordnet seg for dem og de har flyttet fra hverandre. Men kort tid etter så begynte barnet få uhell igjen og det viser seg at mor har fått seg en ny kjæreste. Dette er en tolkning fra vår side, men barnet har vært på undersøkelse hos legen for eventuelt blærekatarr, men alt var i orden. Guri forteller at hun har informert foreldrene om det kan være at barnet har tisset på seg på grunn av at det har vært litt vanskelig hjemme når de går igjennom et samlivsbrudd, om det kan være det som er grunnen? Hun forteller at hun ser et mønster hos barnet.

Lena har opplevd spesielt et barn som ble veldig utrygg, ble fort lei seg, hadde mere behov for voksenkontakt, mindre lek med andre unger. Hun forteller at man ser at de tenker litt inne i seg og man ser at det er et eller annet de tenker på. De ser ikke så glade ut og du kjenner barnet så du ser det på hele uttrykket. Hun har også erfart at det er sjeldent at barna kan klare å si akkurat hva det er, hun synes at det er lettere å prate med foreldrene.

Når jeg skrev om kapitlet 2.3 om reaksjonsmønster hos barn så har barn forskjellig måter og reaksjoner når de har opplevd et samlivsbrudd. Her beskriver alle at de ser et mønster hos barnet og at de har erfart at barnet har forandret atferd, de har opplevet at barna søker mer voksenkontakt gjennom at de vil sitte i fanget og at det er mindre i lek med de andre barna. De har opplevd at barna har begynt å tisse på seg etter en lang tid uten uhell. Både Lena og Malin har erfart at noen barn ikke viser samme glede lengre, de gråter mer, kan vise et dårligt humør og litt mer konflikter. Størksen (2008) forteller at noen barn blir mer utagerende og aggressiv i sin reaksjon, men den reaksjonen har ikke de jeg har intervjuet erfart. Kanskje det avhenger av på hvilke holdning man selv har, hvor grensen går når det gjelder konflikter og om man har fått informasjon av foreldrene på forhånd som kan være avgjørende hva aggresjon og utagerende innebær og i hvilken setting. Den oppfattelsen jeg fikk av mine informanter er at de ikke har erfart at et barn har uttrykk en frustrasjon eller sinne gjennom å vise aggresjon. Det har gått roligere til, men at det er viktig å fange opp de barna som blir mer innesluttende og mange av de kan oppleve skyldfølelse (Størksen, 2008) uten å vise det gjennom utagering. Det som også mine informanter har erfart er at barnets atferdsforandringer har roet ned seg etter samlivsbruddet der foreldrene og barnet har kommet til ro i sine nye hjem og alt har blitt normalisert.

---

5. Konklusjon

I denne prosjektoppgaven så har jeg fått hjelp av to pedagogiske ledere og en assistent som har delt sin erfaring for at jeg skal få svar på min problemstilling: *Hvilke erfaringer har personalet med foreldresamarbeid når barn opplever samlivsbrudd?*

Et av hovedfunnene mine handler om at informasjon fra hjemmet er avgjørende i situasjoner der barn gjennomgår samlivsbrudd. Noen foreldre formidler det direkte til barnehagen, noe som kan tyde på at foreldrene er trygge på barnehagen og at personalet opplever føler et godt samarbeid til foreldrene. Noen velger å ikke si noe og det kan skape konsekvenser for barnet, gjennom at de trekke seg unna andre barn og noen kan skape uro i barnegruppen. I denne oppgaven viser funnene i intervjuene at det er viktig for barnehagen å få beskjed slik at man kan fange opp barnet tidlig, mange barn forandrer atferd og får et reaksjonsmønster som ofte gjentar seg. Om ikke personalet får informasjon så kan det ta lengre tid for personalet kan fange opp barnet og anerkjenne dens oppførsel. I denne oppgaven er tendensen at de fleste barn søker voksenkontakt og helst vil helst sitte i fanget fremfor å leke med andre barn i denne fasen. Allikevel skal man ikke se bort fra at det finnes barn som reagerer med å være mer voldssomme i sin lek eller være mer utagerende. De store endringene i atferd hos barna og det er tydelig behovet for omsorg, understreker hvor viktig det er med kunnskap og erfaring hos personalet i møte med barn i samlivsbrudd. Dette gjelder for å kunne møte barnet og dens familie gjennom et godt samarbeid ved uformelle og formelle situasjoner.

Noen foreldre går igjennom vanskelige samlivsbrudd og kan plutselig trenge å snakke med noen ved levering og henting av sitt barn. Når det handler om sensitiv informasjon så kom det frem i intervjuet at det ikke alltid er garderoben som er den rette plassen for denne type samtaler, ettersom det kan være deres eget barn, andre barn og voksne som ikke trenger å høre samtalen. Denne undersøkelsen har avdekket et behov for å skape en trygghet hos foreldrene gjennom å sette av tid til dem om de trenger prate der og da. Et godt samarbeid med andre i personalgruppa er viktig slik at man kan få til en samtale ellers må man avtale en ny tid senere på dagen om det ikke går. Man må se an situasjonen på avdelingen først.

Når det gjelder foreldresamtaler så handler det om å kunne sette av tid til ekstra samtaler om foreldrene trenger det, det er ikke alle barnehager som føler at de har resurs til det. Det kan skape utfordringer om departementet får igjennom sitt forslag om at barnehagene skal tilby flere samtaler. Selv så synes jeg at man skal forberede seg for ekstra samtaler om foreldrene

ønsker det, spesielt under vanskelige hjemmesituasjoner. Det å kunne ordlegge seg på en måte som ikke skaper misforståelse kan være en utfordring. Da er det greit at man kan ta hjelp av kollegaer eller av styrer, slik at budskapet legges frem på en grei måte og at personalen er oppdatert over situasjonen. Man får ikke glemme at kommunikasjon er en prosess og det er ikke bare det verbale, men også hvilket kroppsspråk vi bruker. Foreldresamtaler handler om barnet i fokus og om foreldrene er uenige så får de ta det i en annen situasjon.

Konklusjonen i denne bacheloroppgaven er at personalet i barnehagen har variert erfaring med foreldresamarbeid som handler om barn i samlivsbrudd. På den ene siden er barnehagepersonellet villig til å samtale og gå forholdsvis dypt inn i relasjonen med foreldrene i samlivsbrudd for å hjelpe barnet. Samtidig ser man på den andre siden at personalet trekker seg tilbake og vegrer seg for å blande seg inn eller spørre om ulike temaer som kan angå barnet, nettopp fordi det oppleves som av personlig karakter.

Jeg har valgt å skrive denne oppgaven ettersom temaet er viktig og aktuell i barnehagen, det er fortsatt mange barn som opplever samlivsbrudd. Når man arbeider med barn så må man være veldig observant og ha kunnskap, slik at man kan fange opp de barn som har begynt å forandre seg. Jeg synes at det er viktig at man begynner med samarbeidet den første dagen man møter foreldrene. Slik at de føler seg trygge til å fortelle personalet og at man selv har en kunnskap hvordan man skal møte dem den dagen man skal samtale om noe vanskelig.

Veien videre i denne undersøkelsen ville ha vært å undersøke hva som skjer med de barn som opplever flere samlivsbrudd. De fleste foreldre finner seg ofte en ny partner og i noen situasjoner så kan det oppstå nye brudd. Samtidig ville det også være spennende å undersøke konsekvenser av «mine», «dine» og «våre» barn for de enkelte ungene. I hvilken grad kunne man se at barnet reagerer og er det sterke reaksjoner for eksempel.

Referanseliste

- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Bø, I. (2011). *Foreldre og fagfolk* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Drugli, M. B. & Onsjøen, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler: Gode dialoger*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Fog, J. (2005). *Det kvalitative forskningsinterview med samtalen som utgangspunkt*. (rev.utg.). København: Akademisk forlag
- Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforl.
- Grythe, J. & Midtsundstad, J.H. (2002). *Foreldresamarbeid i barnehagen: Muligheter og begrensninger – idealer og realiteter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2015). *Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)*. Lokalisert på: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31>
- Kinge, E. (2009). *Hvor er hjelpen når den trengs?: Om relasjonskompetanse Om foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2009). *Kvalitet i barnehagen*. (St.meld. nr. 41, 2008-2009). Lokalisert på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/?ch=1&q=>

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (rev.utg.). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå. (2014). *Ekteskap og skilsmisser*. Lokalisert på:

<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap/aar-detaljerte-tal>

Størksen, I. (2008). *Hva kan barnehagen bidra med til barn som har opplevd samlivsbrudd?*

Lokalisert på:

<http://laringsmiljosenteret.uis.no/getfile.php/L%C3%A6ringsmilj%C3%B8senteret/Pdf/Barnehage/St%C3%B8rksen%20Spesped%2002-2008%281%29.pdf>

Øverland, K., Størksen, I. & Thorsen, A.A. (2013). Daycare children of divorce and their helpers. *International Journal of Early Childhood*, 45(1), 51-75.

<http://dx.doi.org/10.1007/s13158-012-0065-y>

Vedlegg 1

Informasjonsskriv om bachelorprosjekt

Student: Åsa Charlotta Nygård, Høgskole Hedmark avd. LUNA Hamar.

Jeg er en 3- års. student ved barnehagelærerutdanningen i Hamar, og denne våren skriver jeg en bachelorprosjekt. Tema for oppgaven er samlivsbrudd og foreldresamarbeid med følgende problemstilling: Hvilke erfaringer har personalet med foreldresamarbeid, når barn opplever sorg ved et samlivsbrudd?

Kunne du tenke deg å delta som informant i mitt bachelorprosjekt? Med hjelp av din medvirkning kan du bidra til læring om hvordan jeg kan ivareta det enkelte barnet, gjennom et godt samarbeid og kommunikasjon med foreldre.

For å skaffe data til denne oppgaven vil jeg gjennomføre kvalitativ intervju med en pedagog og en barne – og ungdomsarbeider som har erfaring om foreldresamarbeid når barn opplever sorg ved et samlivsbrudd. Jeg trenger informanter som har erfaring fra småbarnsavdeling og fra storbarnsavdeling. Det er ønskelig for meg å bruke lydopptaker slik at jeg får intervjuet til å bli mest mulig ordrett og korrekt. Opptaket vil bli slettet etter at de har blitt transkribert og alle opplysninger som vil kunne identifisere informanten vi være anonymisert. Jeg vil også opplyse at vi har taushetsplikt over de opplysninger som du deler sammen med oss. Det er frivillig å delta i prosjektet, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle uttalelser fra deg bli slettet.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til prosjektet, ta kontakt med meg på *****

Hilsen

Åsa C. Nygård

Samtykke til deltakelse i prosjektet.

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Intervjuguide til bacheloroppgaven

Min problemstilling handler om hvilke erfaringer har personal med foreldresamarbeid, når barn opplever sorg ved et samlivsbrudd? Jeg trenger erfarenheter fra både fra de formelle foreldresamarbeidet som foreldresamtaler og fra uformelle som skjer i samband med levering og henting av barn. Dette skal være en hyggelig samtale så det kan komme flere spørsmål under intervjuet.

Generelt:

1. Hvilken utdanning har du? Har du noen videre utdanning? Hvor lenge har du arbeidet i barnehagen?
2. Hvilken aldersgruppe arbeider du med?
3. Er det noe du lurer på i forhold til dette intervjuet?

Foreldresamarbeid:

4. Hvordan har foreldrene formidlet til barnehagen om at de har gått fra hverandre?
5. Hvordan fungerte samarbeidet med hjemmet rundt samlivsbruddet? Hvilke opplevelser har du?
6. Den viktigste arbeidsformen i foreldresamarbeid er den uformelle, den daglige kontakten når barnet blir levert og hentet av foreldre. Har du noen gang erfart at foreldre tar opp sensitiv informasjon i f.eks. i garderoben? Kan du fortelle om det?
7. Har du noen erfaring når ikke foreldrene informerer om samlivsbrudd? Så du noen forandret atferdsmønster eller andre følelsesmessige reaksjoner hos barnet da, i så fall hvilke? Hvilken alder hadde barnet
8. Blir det avholdt ekstra foreldre samtaler i barnehagen ved et samlivsbrudd? Kommer de felles eller hver for seg?
9. I noen fall så kan samlivsbrudd være vanskelig og det er ikke alltid så enkelt å samarbeide med foreldrene. Har du noen erfaring om det?
10. Har du opplevd foreldre som begynner en samtale i f.eks. garderoben som ikke passer/egner seg der? Hva skjedde da? Hvordan løste du det?

---

11. Hvilken erfaring har du av vanskelige foreldresamtaler? Hvordan forbereder du deg?

12. Hvordan synes du at intervjuet/samtalen gikk? Har du noe mer du ønsker å tilføye?